

A Nyelvőr postája

A mozaik ragadványnév. — Rohodi tanítványaim körében széleskörű a ragadványnevek használata, minthogy sok tanuló visel azonos családi nevet. Ezeknek a nálunk leginkább megkülönböztetést szolgáló iskolai ragadványneveknek a kialakulása változatos képet mutat, szinte ahány, annyiféle eredetű. Egy típus azért mégis magára vonta a figyelmet különlegességével.

Osztályomban két *Szegedi Ilona* nevű tanuló volt néhány évvel ezelőtt, s természetük alapján aztán az egyiket *kis Szegedi Ilona*, a másikat pedig *nagy Szegedi Ilona* névvel kü-

lönbőztettük meg. Névsorok írásakor azonban ezek a nevek *K. Szegedi Ilona*, illetve *N. Szegedi Ilona* rövidült formát nyertek, amiket *ká Szegedi Ilona* és *en Szegedi Ilona* hangalakban ejtettünk. Ez utóbbi ejtésformákból azonban egykettőre kialakult a tanulók körében az egyelemű *Kászi* és *Enszi* iskolai ragadványnev.

Korábban én úgy magyaráztam ezeket az iskolai ragadványneveket, hogy első szótagukban az eredeti *kis* és *nagy* melléknevek szerepelnek a *K* és *N* betűre rövidült íráskép *ká* és *en* ejtése alapján; a második szótagként jelentkező *-szi* hangsoport pedig nem egyéb, mint a *Szegedi* családi név első és utolsó hangjának az összevonása (1. Pedagógiai Műhely 1982. évf. 2. sz. Nyíregyháza).

Egy újabb megfigyelésem alapján viszont arra a meggyőződésre jutottam, hogy ez a fenti magyarázatom csak részben lehet helytálló. A *Kászi* és *Enszi* nevek első szótagának magyarázatát változatlanul fenntartom, de a második *-szi* szótagban már nem a *Szegedi* családi név első és utolsó hangjának az összevonását látom, hanem a *Szegedi Ilona* kéttagú név mozaik alakját, pontosabban monogramját.

Ehhez az elgondoláshoz az vezetett el, hogy felfigyeltem arra, miszerint az osztályok hetesei, valószínűleg kényelmi szempontból, a rendetlenkedőknek nem a teljes nevét, hanem csak a monogramját írják fel a táblára. Például *V. Balogh Tünde* helyett csak ennyit: *V. BT.* Annak idején *K. Szegedi Ilona* és *N. Szegedi Ilona* neve is mindig *K. SZI*, illetve *N. SZI* formában került a táblára. Minthogy a *kis* és *nagy* szavakat jelölő *K* és *N* betűket mindig *ká* és *en* hangalakban ejtették a tanulók, egyebet sem kellett tenniük a *Kászi* és *Enszi* nevek kialakításakor, mint ezekhez a kiejtett betűkhöz hozzáolvasni a *SZI* monogramot.

Eredetüket tekintve tehát a *Kászi* és *Enszi* iskolai ragadványnevek tulajdonképpen mozaikszavak, pontosabban: mozaik ragadványnevek. Ez viszont azt jelenti, hogy a divatossá vált, és már-már veszélyesen túlburjánzó betűszó nemcsak az intézményneveink, hanem a személyneveink állományába is behatolt, s eredetvizsgálatok alkalmával ezzel a lehetőséggel is számolnunk kell.

Balogh László